

Osvrt na iskustvo vanjskog
vrednovanja projekata,
programa i ukupnog
djelovanja OCD

25. rujna 2014.

Marina Škrabalo
Istraživački centar GONG
MAP Savjetovanja

Profiterstvo iskustvo vanjske evaluacije

Pristup slojevima unutarnje zbilje niza organizacija – **iskustvo, povjerenje**

Upoznavanje niza aktera, sektorskih pitanja i aktivističkih inicijativa u njihovoj složenosti – **kontakti, znanje**

Kako doći i povezati relevantne informacije – potraga za metodom – **metodologija, kreativnost, samopopuzdanje**

Mogućnost prosuđivanja i utjecaja na programski i organizacijski razvoj - **moć i odgovornost**

"Evaluacija je drugo ime za strukturirani trač"

Martina Belić, B.a.b.e.

Evaluacija je za mene...

- Uzbudljiva
- Frustrirajuća
- Participativna
- Multiperspektivna
- Interpretativna
- Kvantitativno-kvalitativna
- Akcijski usmjerena
- Refleksivna
- Nezavršena – otvorena (novim pitanjima i tumačenjima)

Evaluacija – vrednovanje putem istraživanja

Evaluacija je sustavna primjena postupaka iz društvenih istraživanja u svrhu procjene konceptualizacije, provedbe i koristi programa društvenih intervencija.

(Rossi i Freeman, 1993.)

- Svrha – procjena, vrednovanje
- Predmet istraživanja – intervencije
- Istraživački kontekst – akcijski
- Primjena – odlučivanje
- Publika – primarno interna
- Metodologija – raznorodna i prigodna

Evaluacija je istodobno i upravljački alat i reflektivna praksa

Obilježja evaluacija OCD u Hrvatskoj

- Uglavnom inicirana i financirana od strane **donatora – kontrola, informiranje**
- USAID, **EU** i agencije UN-a stimuliraju vanjske evaluacije projekata
- Snažan utjecaj **metodologije projektnog upravljanja EU – logička matrica**
- Nacionalna zaklada potiče organizacijske evaluacije kao dio inst. razvoja,
- Država nema kapaciteta za financiranje i analizu vanjskih projektnih evaluacija
- Mali krug vanjskih evaluatora bliskih civilnom društvu – **samoobrazovanih, neformalno povezanih**

Obilježja evaluacija OCD u Hrvatskoj

- U prvom planu pitanja
  - ostvarenosti rezultata
  - efikasnosti korištenja resursa
  - održivosti djelovanja nakon završetka programa
- Specifičnost – fokus na suradničke odnose
- Svijest o koristi organizacijske evaluacije kod manjeg broja organizacija koje ulaze u razvoj kvalitete upravljanja (SOKNO)
- Prevladavaju kvalitativne metode (analiza dokumenata, intervjui, radionice)
- Samoevaluacije se događaju u raznolikim formatima – vezane uz strateška planiranja koja također potiču donatori
- Manjak komunikacije o nalazima I ZVAN organizacija

Evaluacija
koristi

izazovi/rizici

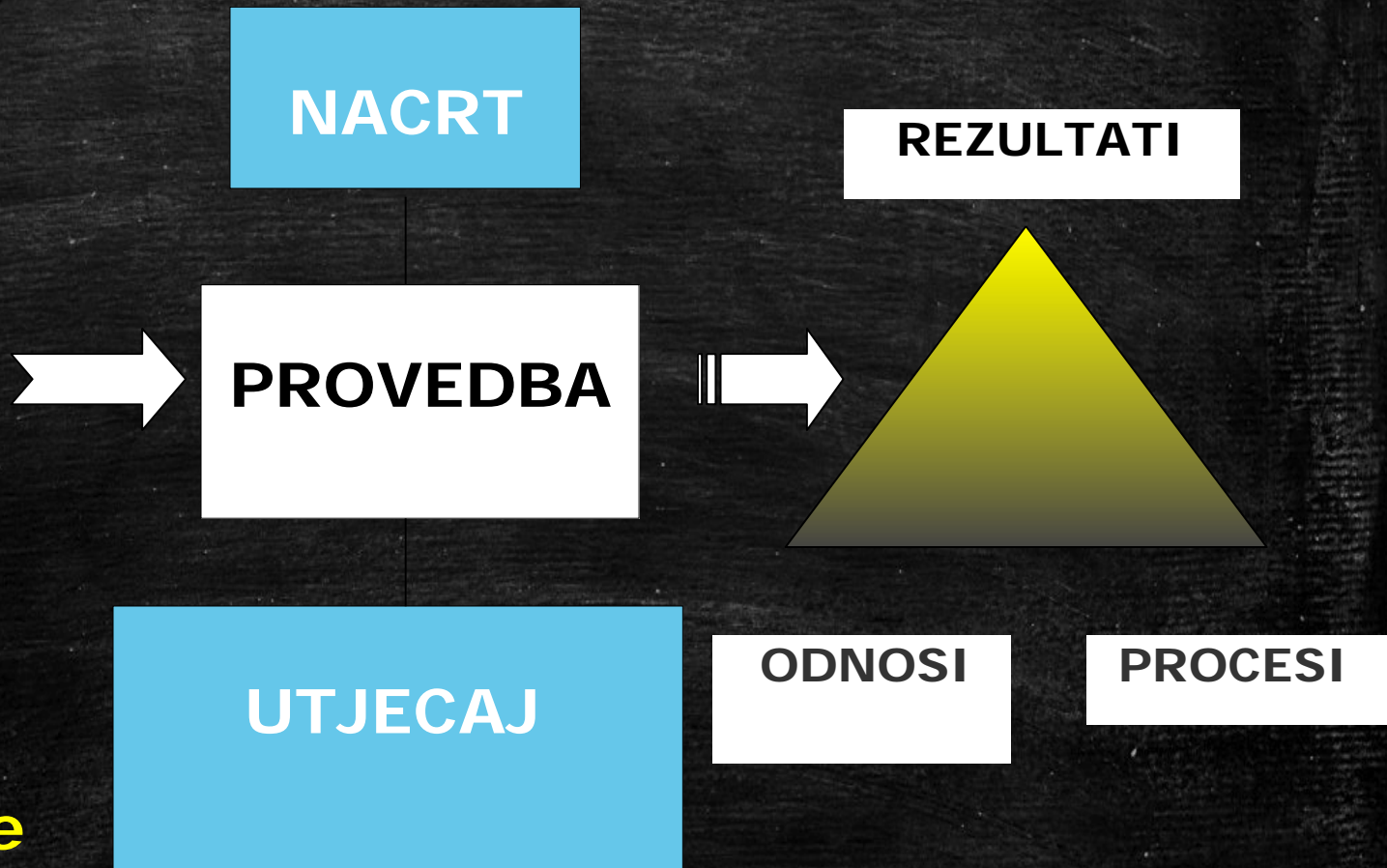

- Povećanje kvalitete
- Sprječavanje zlorabe i štete
- Pragmatična modifikacija programa
- Povjerenje donatora
- Povjerenje drugih dionika
- Učinkovitije financijsko upravljanje
- Učenje i inovacija
- Samorazumijevanje
- Samopouzdanje
- Motivacija
- Opravdanje za okončanje programa

- Pokriće
- Nerealna procjena
- Preveliki troškovi
- Manjak vremena i novca
- Manjak kompetencija
- Izostanak primjene rezultata
- Manjak interesa
- Politička manipulacija
- Ugrožavanje političke pozicije

Što se obično evaluira?

- Politike
- Programi
- Projekti
- Sektori
- Institucije
- Organizacije

Evaluacijski kriteriji

(EU: temelj - principi dobrog upravljanja)

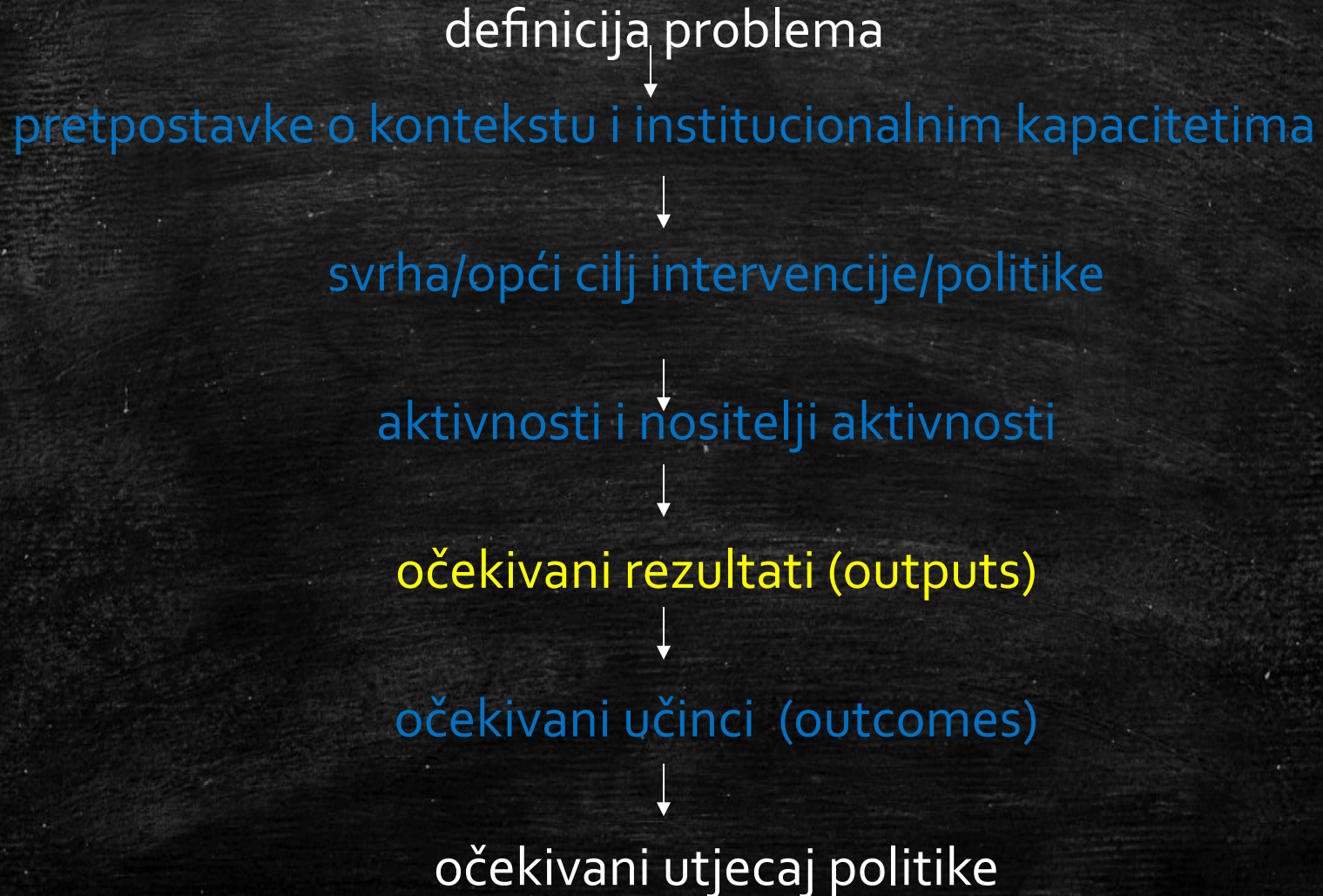
- **Relevantnost** – primjerenost intervencije s obzirom na problem i kontekst (posebno primjerenost ciljeva te logike intervencije)
- **Efikasnost/ekonomičnost/učinkovitost** – omjer koristi i troškova, odnosno mjera u kojoj su ostvareni ishodi, rezultati i utjecaj s obzirom na razumne troškove provedbe
- **Efektivnost/djelotvornost** – razina ostvarenosti očekivanih učinaka odnosno ciljeva
- **Koherentnost** (unutarnja i vanjska) – usklađenost različitih ciljeva intervencije, usklađenost intervencije s drugim relevantnim politikama
- **Utjecaj** – promjena u širem okružju i u duljem vremenskom razdoblju uslijed ukupnih učinaka intervencije
- **Održivost** – potencijal dugoročnog pozitivnog utjecaja intervencije i kapaciteti različitih aktera za daljnji nastavak provedbe intervencije, ukoliko je ona dalje potrebna.

Evaluacijski kriteriji

Analiza logike intervencije

Analiza logike intervencije

- Kakva je **logika intervencije** (definiranje problema i strategije rješavanja) i koliko je ona **relevantna i koherentna**?
- Kakva je **logika provedbe** *u odnosu na logiku intervencije*, te u kojoj mjeri je plan provedbe **ostvaren**?
- Kakvi su **ishodi, učinci i utjecaj** provedene politike? Uzeti u obzir i neočekivane ishode, učinke i utjecaj (na sam problem i na kapacitete nositelja politike)?
- Kakav je **omjer između troškova provedbe i učinaka/utjecaja**?
- Kakva je **održivost** učinaka i utjecaja?
- Kako treba **nastaviti s rješavanjem** izvornog problema, odnosno uočenog problema nakon intervencije?
- Koje **pouke** proizlaze iz provedene politike za formulaciju i provedbu drugih politika?

Indikatori – znakovi na putu

- **Pravovremeno definiranje**

- **Izvedivost prikupljanja podataka**

- **Usporedivost**

- **Izbjegavanje proizvoljnih ciljanih rezultata**

- **Kombinacija kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja**

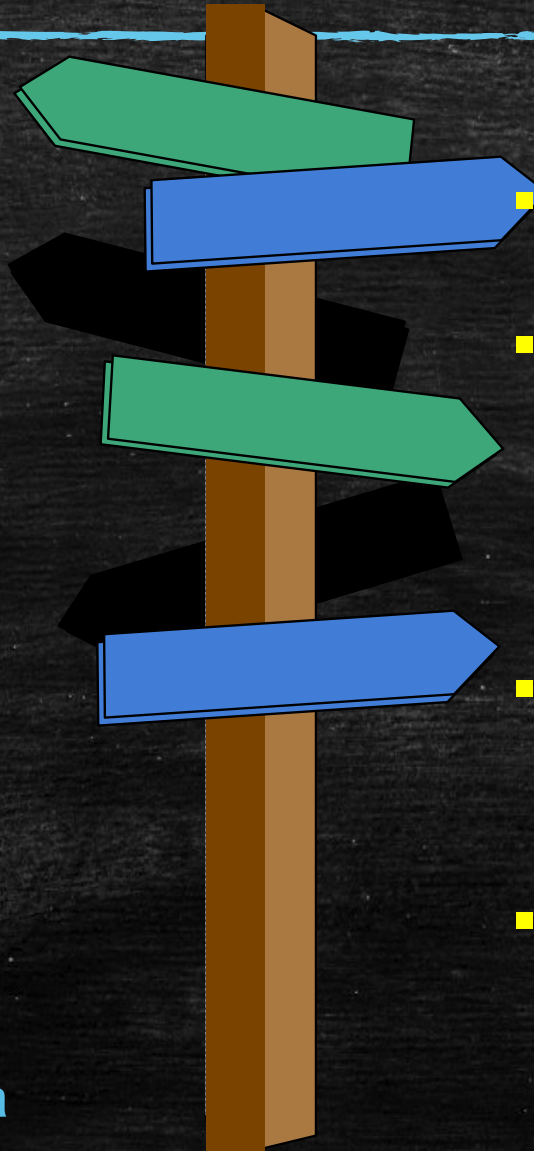
- **Najčešće izostaju upotrebljivi i usporedivi indikatori**

- **Rizik iscrpljivanja bez dodane vrijednosti**

- **Korist za sumiranje podataka o provedbi aktivnosti, no ne i za procjenu učinaka**

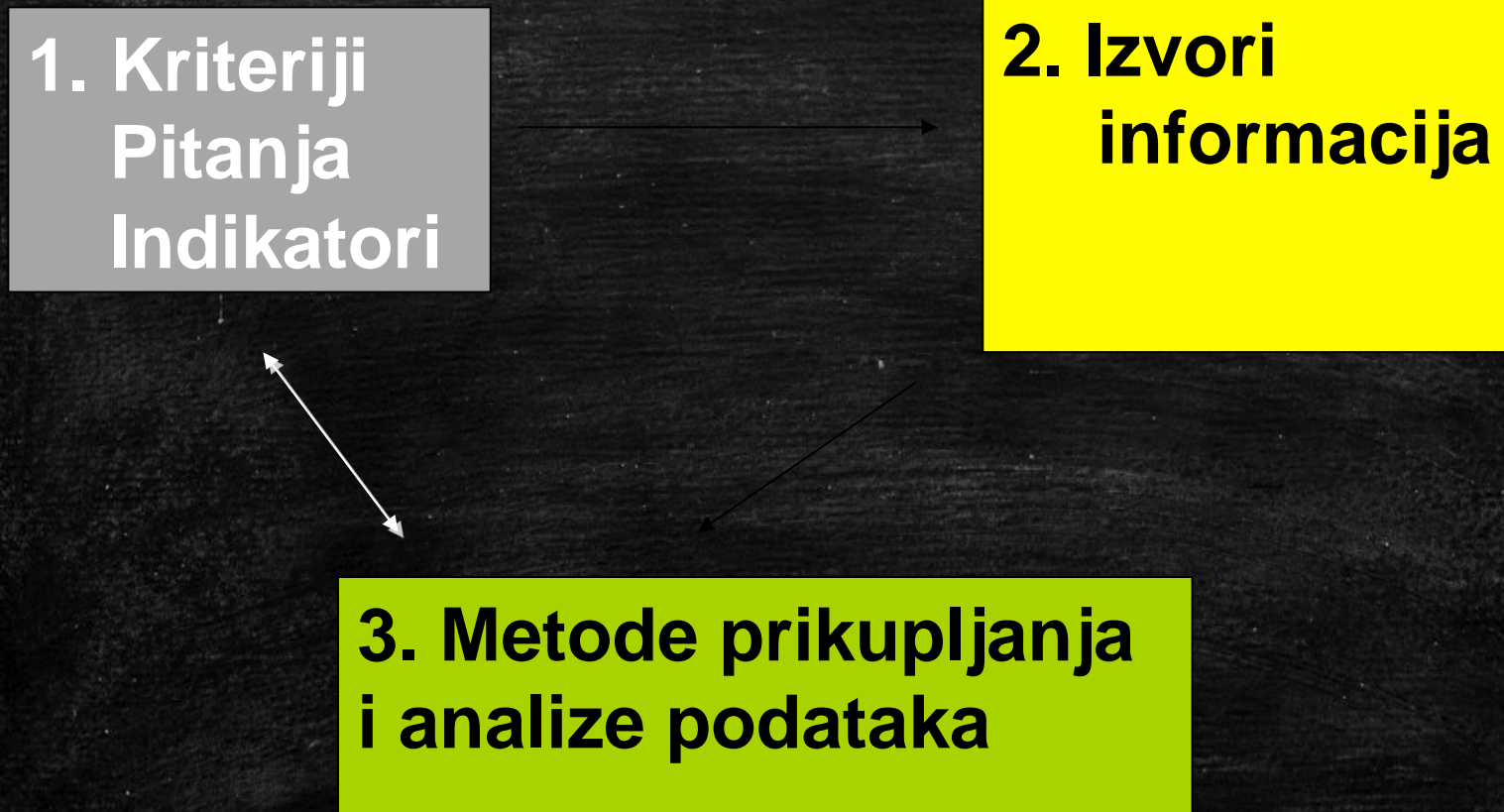
- **Naknadno i prigodno definiranje indikatora**

- **Tendencija kvantifikaciji - impresivnost (i lakoća) brojeva**

Evaluacijski postupak

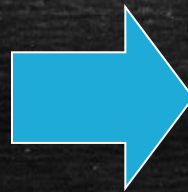
Kombiniranje **raznovrsnih** izvora i metoda

▪ **SEKUNDARNI IZVORI:**

- Izvješća o provedbi
- Medijski napisi
- Zapisnici sa sastanaka
- Zapisnici s javnih događanja
- Stručni članci
- Statistička izvješća (DZS)
- Strategije, programi i zakoni

▪ **PRIMARNI IZVORI:**

- Korisnici
- Provoditelji
- Suradnici
- Javnost
- Donositelji odluka
- Kreatori javnog mnijenja
- Stručnjaci

METODE PRIKUPLJANJA PODATAKA

Analiza dokumenata

Analiza sadržaja (npr. medijskih napisa)

Statističke analize

Ankete

Intervjui (individualni, grupni)

Fokus grupe

Promatranje (izravno, uz sudjelovanje)

Delfi metoda (strukturirano prikupljanje mišljenja stručnjaka)

Analitičke radionice (rangiranja, mapiranje problema i rješenja)

Preporuke za dalje - prema kulturi **samoevaluacije**

- **Participativno definiranje kriterija, glavnih istraživačkih pitanja i ključnih informacija (indikatora) – u suradnji s ključnim dionicima organizacije**
- **Evaluatori kao posrednici, urednici i mentori u participativnoj, multiperspektivnoj samoevaluaciji usmjerenoj na interno učenje i bolje upravljanje**
- **Raznolikost relevantnih komunikacijskih formata (prezentacije, kompilacija iskaza, radionice, rasprave)**
- **Evaluacijski kriteriji i sadržaj u prate specifičnu društvenu ulogu civilnog društva**
  - stvaranje društvenih veza,
  - mobilizacija,
  - definiranje društvenih problema
  - iproblematiziranje društvenog poretka
  - socijalne inovacije

Preporuke za dalje - prema kulturi **samoevaluacije**

- Razmjena uvida između organizacija s visokom razinom povjerenja
- Zajedničko definiranje glavnih pitanja i ključnih informacija “višeg reda”
- Zajedničke investicije u provjeru mnijenja i stajališta građana
- Utjecaj na evaluacijski pristup sustava za EU fondove – veći fokus na sadržaj i učinke, ili pak smanjenje zahtjeva za izvještavanjem!
- Evaluacija kao dio institucionalne kulture javne uprave – poticaj iz civilnog društva na participativne evaluacije sektorskih politika